

Handläggare
Kristina Björkegren Linder
Telefon: 08-50833980

Till
Utbildningsnämnden
2023-06-15

En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/470

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har *remitterat En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)* till utbildningsnämnden för yttrande.

Den föreslagna strategin ska utgöra ett verktyg för att få till stånd en ambitionshöjning och kraftsamling i det våldsförebyggande arbetet och för att åstadkomma ett samlat arbete på nationell, regional och lokal nivå.

Strategin slår fast fem långsiktiga mål; våld mot barn ska förebyggas, barns våldsutsatthet ska upptäckas, barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till, barns rättigheter i brottmålsprocess ska tillgodoses samt kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslagen i utredningen. Det är viktigt att ett brett nationellt arbete påbörjas för att öka kunskaperna om våld, för att motverka normalisering av våld och för att förebygga våld. Strategin lyfter på ett föredömligt sätt fram vikten av främjande och förebyggande arbete och samverkan.

Förvaltningen saknar ett jämställdhetsperspektiv i strategin och anser att det är av största vikt att adressera mäns och pojkars våld. All statistik visar entydigt på att majoriteten av det våld som utövas i samhället utövas av män och pojkar. Män och pojkar utsätter

varandra, de utsätter kvinnor och flickor och de utsätter sig själva. Förvaltningen menar därför att Jämställdhetsmyndigheten borde få en central roll i det fortsatta arbetet med att utveckla strategin.

Förvaltningen saknar åtgärder och förslag som är riktade mot särskilt sårbara grupper. Forskningen visar att elever med funktionsvariationer, intellektuell funktionsnedsättning eller som identifierar sig som HBTQIA+ är extra utsatta för våld och förtryck. Förvaltningen skulle gärna se att det inom det fem målen även rymms specifika uppdrag som rör dessa grupper.

Skolorna använder sig idag till stor del av våldspreventivt material och stöd som tillhandahålls av organisationer och myndigheter. Förvaltningen ser en utmaning i att kostnaderna för detta material och våldspreventiva lektioner har ökat dramatiskt. Det har inneburit att skolor, huvudmän och kommuner tvingas avstå från att använda materialet. Det är därför, anser förvaltningen, av hög prioritet att en eller ett flera myndigheter får i uppdrag att ta fram ett kostnadsfritt material som kan användas inom befintliga strukturer (mentorstid, samling, värdegrundsarbete) i förskola och skola.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn* (SOU 2022:70) till utbildningsnämnden för yttrande.

Av barnkonventionen följer bland annat att Sverige ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga, för att skydda barn mot alla former av våld. Sverige ska till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att vidta sådana åtgärder. Det ter sig mot den bakgrunden naturligt att en nationell strategi på området ska ha ett fokus på att förhindra att våld över huvud taget utövas. En nollvision. Utredningens definition av våld är bred - Allt våld som barn utsätts för eller riskerar att utsättas för oavsett våldsform, vem som utövar våldet, var eller i vilket sammanhang våldet utövas, av vilken orsak våldet utövas eller vilket barn som utsätts.

Skyddsbedömning och utredning görs, konstaterar utredningen, alldeles för sällan. Personalen i skola och förskola har bristande kunskap om och användning av standardiserade

bedömningsmetoder för att avgöra omsorgsförmåga. Samtidigt saknas nationella riktlinjer för frågor om våld.

Utredningen konstaterar även brister i anmälningsskyldigheten och i hantering och rapportering av oro hos förskolor och skolor. Här behövs förbättrade rutiner, metoder och arbetssätt för att upptäcka våld: screening och frågor om våld. Även barns egen kunskap om våld och rättigheter behöver öka. Förskola och skola är, anser utredarna, de bästa arenorna för dessa insatser.

Den föreslagna strategin ska utgöra ett verktyg för att få till stånd en ambitionshöjning och kraftsamling i det våldsförebyggande arbetet och för att åstadkomma ett samlat arbete på nationell, regional och lokal nivå.

Strategin slår fast fem långsiktiga mål:

Kommunstyrelsen har remitterat *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn* (SOU 2022:70) till utbildningsnämnden för yttrande.

- våld mot barn ska förebyggas
- barns våldsutsatthet ska upptäckas
- barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till
- barns rättigheter i brottmålsprocess ska tillgodoses
- kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas.

Till varje mål formuleras en rad insatsområden. Utgångspunkterna utgör en gemensam grund för strategin och genomförandet av de insatser och åtgärder som omfattas av den. Utgångspunkterna ringar också in arbetets grundläggande förutsättningar och de prioriteringar som krävs för att nå målen.

Utredningen föreslår bland annat införandet av en ny lag som rör kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Lagen ska förtydliga hur kommunerna ska arbeta mot våld mot barn genom kartläggning, analys och planering. Utredningen föreslår även en struktur och organisation på nationell och regional nivå för att stödja arbetet mot de fem delmålen. Häri ingår även medel till forskning om barn och våld samt statsbidrag till stöd för praktisk forskning, metodutveckling eller implementering.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 7 juni 2023. Funktionshindersrådet kommer

att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 7 juni 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget och särskilt till att strategin har en nollvision för våld mot alla barn och att den inkluderar alla former av våld. Det är viktigt att ett brett nationellt arbete påbörjas för att öka kunskaperna om våld, för att motverka normalisering av våld och för att förebygga våld. Strategin lyfter på ett föredömligt sätt fram vikten av främjande och förebyggande arbete och samverkan.

Skolorna använder sig idag till stor del av våldspreventivt material och stöd som tillhandahålls av organisationer och myndigheter. Förvaltningen ser en utmaning i att kostnaderna för detta material och våldspreventiva lektioner har ökat dramatiskt. Det har inneburit att skolor, huvudmän och kommuner tvingas avstå från att använda materialet. Det är därför, anser förvaltningen, av hög prioritet att en eller ett flera myndigheter får i uppdrag att ta fram ett kostnadsfritt material som kan användas inom befintliga strukturer (mentorstid, samling, värdegrundsarbete) i förskola och skola. Förvaltningen skulle även gärna se att någon eller några myndigheter får i uppdrag att förvalta, utveckla och utvärdera metoder och material.

Idag ställer Stockholms kommunala skolor rutinfrågor om våld genom den hälsoenkät som genomförs i årskurserna 2, 4 och 8 i grund- och grundsärskola (anpassad grundskola) samt i årskurs 1 på gymnasiet. Skolsköterskorna leder detta arbete. Förvaltningen ser att det kan behövas fler tillfällen och inbyggda strukturer under elevernas skolgång där det ställs rutinmässiga frågor om våld. Här skulle till exempel tryggbassamtal, som används av flera skolor, kunna vara en användbar metod. Förvaltningen skulle gärna se att en myndighet även tog fram stöd för detta.

Förvaltningen anser, i likhet med utredningen, att en av samhällets viktigaste uppgifter är att garantera att barn och unga får en uppväxt fri från våld. Förvaltningen ser positivt på förslaget att ge en myndighet ett nationellt uppdrag att leda och samordna arbetet med att skapa en uppväxt fri från våld i samverkan. Förvaltningen saknar dock ett jämställdhetsperspektiv i förslaget. Förvaltningen anser att det är av största vikt att inkludera mäns och pojkars våld i strategin. All statistik visar entydigt på att majoriteten av det våld som utövas i samhället utövas av män och pojkar. Män och pojkar utsätter varandra, de utsätter kvinnor och flickor och de utsätter sig själva genom exempelvis självmord, att inte söka vård i tid. Förvaltningen menar därför att Jämställdhetsmyndigheten borde få en central roll i det fortsatta arbetet med att utveckla strategin.

Förvaltningen saknar även nationellt center mot hedersrelaterat våld vid Länsstyrelsen i Östergötland, nationellt Centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet och Barnafrid vid Linköpings universitet i strategin. Dessa organisationer har gedigen kunskap och viktiga erfarenheter av våld mot barn, mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck och borde därför utgöra centrala aktörer i den gemensamma kraftsamlingen.

Förvaltningen ser också positivt på att det i strategin på flera ställen lyfts att barn ska involveras i arbetet med att ta fram stöd. Det är viktigt att i ett tidigt skede ta fram metoder för hur barn och unga ska kunna göras delaktiga och involveras. Förvaltningen vill även betona vikten av att det tillförs medel nationellt för att utveckla arbetssätt, metoder och material. Förvaltningen ställer sig också positiv till att även ideella organisationer ska kunna erhålla statsbidrag. En kommuns eller regions ekonomi bör inte vara avgörande för om metoder och material kan användas.

I strategin föreslås att Skolverket får i uppdrag att analysera förutsättningarna för införandet av ett enkätsystem för kartläggning av våld och kränkningar. Förvaltningen ser positivt på förslaget om utgångspunkten är att enkäten ska utgöra ett stöd och inte ett obligatorium och att det är valfritt för skola och huvudman att använda den. Härvidlag är det även viktigt att anpassa enkäterna till elever med intellektuell funktionsnedsättning.

Förvaltningen saknar åtgärder och förslag som är riktade mot särskilt sårbara grupper. Forskningen visar att elever med funktionsvariationer, intellektuell funktionsnedsättning eller som identifierar sig som HBTQIA+ är extra utsatta för våld och förtryck. Förvaltningen skulle gärna se att det inom det fem målen även ryms specifika uppdrag som rör dessa grupper.

Avslutningsvis ställer sig förvaltningen frågande till att utredningen använder ordet mobbning. Sedan 2010 används begreppen *kränkande behandling*, *trakasserier* och *arbetet mot diskriminering* i inom skolans verksamhetsområde och i skollag.

Konsekvenser för barns rättigheter samt jämställdhetsanalys
Då ärendet är svar på remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barns rättigheter.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till

kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden ska ärendet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Grundskoledirektör
Utbildningsförvaltningen

Bilagor

En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2023-06-07